

Çocuk Kalbi

Edmondo de Amicis (21 Ekim 1846-11 Mart 1908) Oneglia'da dünyaya gelen İtalyan yazar, Torino'da lise eğitimine devam etti, 16 yaşında Modena Askerî Akademisi'ne yazıldı. Subay olarak orduda çalıştı, ardından ordudan ayrılıp bir takım gezilere çıktı ve böylelikle *Viaggio di Spagna* [İspanya Seyahati] (1872), *Ricordi di Londra* [Londra Hatıraları] (1873), *Olanda* [Hollanda] (1874), *Marocco* [Fas] (1876), *Costantinopoli* [İstanbul] (1878-79), *Ricordi di Parigi* [Paris Hatıraları] (1879) gibi seyahat kitapları yazdı; bunları diğerleri izledi. 17 Ekim 1886'da yayımlanan ve yazarın dünya çapında tanınmasına neden olan kitabı *Çocuk Kalbi* (*Cuorre*) oldu. 1890 yılından itibaren sosyalist fikirlere yakınlık duymaya başladı, bunun izleri eserlerine de yansdı. Bu konuda yazdığı makaleler *Questione sociale* [İçtimai Mesele] (1894) adıyla yayımlandı. Yoksul İtalyan göçmenleri üzerine yazdığı *Sull'oceano* [Okyanus üstünde] (1889), 1959 yılında aynı adla filmi çekilen *Il romanzo di un maestro* [Bir Öğretmenin Romanı] (1890), aynı adla filmi çekilen *Amore e ginnastica* [Aşk ve Beden Eğitimi] (1892), *Maestrina degli operai* [İşçilerin Küçük Öğretmeni] (1895), *La carrozza di tutti* [Herkesin Arabası] (1899) kitapları yayımlandı. 1908 yılında Bordighera'da hayata veda etti.

Yelda Gürlek (15 Eylül 1967, Ankara) Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İtalyan Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu ve aynı fakültede doktora tezini Umberto Eco üzerine hazırladı. ODTÜ, Yeditepe ve Bahçeşehir üniversitelerinde okutman olarak İtalyanca dersleri; Galileo Galilei ve IMI İtalyan liselerinde de İtalyan Edebiyatı üzerine dersler verdi. Dino Buzzati, Giorgio Bassani, Umberto Eco, Niccolò Ammaniti, Gianni Rodari, Guido Sgardoli, Stefano D'Anna, Sveva Casati Modignani, Maria Venturi'nin kitaplarını İtalyan-cadan Türkçeye çevirdi.

Edmondo de Amicis'in
YKY'deki kitapları

İstanbul (2010)

Dođan Kardeş
Çocuk Kalbi

EDMONDO DE AMICIS

Çocuk Kalbi

Roman

İtalyancadan çeviren:
Yelda Gürlek

YAPI KREDİ YAYINLARI

İçindekiler

Ekim • 9
Kasım • 28
Aralık • 58
Ocak • 83
Şubat • 110
Mart • 152
Nisan • 185
Mayıs • 223
Haziran • 281
Temmuz • 308

Bu kitap, özellikle yaşları dokuz ile on üç arasındaki ilkokul öğrencilerine yöneliktir ve kitabın başlığı da aslında *Çocuk Kalbi* değil, *İtalya'daki Bir Devlet Okuluna Giden Üçüncü Sınıf Öğrencisinin Kaleme Aldığı Ders Yılıın Öyküsü* olacaktır. – Bir ilkokul üçüncü sınıf öğrencisi tarafından yazıldığını söylerken bu kitabın doğrudan, yani şu anda elinizde tuttuğunuz haliyle onun kaleminden çıktığını söylemek istemiyorum. O sadece okulda ve dışarıda gördüğü, duyduğu şeyleri günbe-gün defterine not ediyordu ve sene sonu geldiğinde, babası onun duygu ve düşüncelerine sadık kalarak hatta oğlunun kullandığı sözcükleri bile mümkün olduğunca değiştirmeden, yazdıklarını temize çekti. O da bundan tam dört yıl sonra, yani artık bir Gimnazyum¹ öğrencisiyken eski yazdıklarını yeniden gözden geçirdi ve zihninde hâlâ tazeliğini koruyan kişi ve olaylara dair anılarından yararlanarak notlarına yenilerini ekledi. Bu kitabı okuyun çocuklar, onu seveceğinizi ve sizin için yararlı olacağını ümit ediyorum.

1 İtalya'da klasik derslerin ağırlıkta olduğu, lise düzeyinde eğitim kurumu. (ed. n.)

EKİM

Okulun İlk Günü

17, Pazartesi

Bugün okulun ilk günü. Kırılarda koşup oynadığım üç aylık yaz tatili bir rüya gibi gelip geçti! Bu sabah annem üçüncü sınıfa kaydımı yaptırmak için beni Baretti İlkokulu'na götürdü: İsteksizce yürüyordum, aklımda hâlâ kırlar vardı. Sokaklar karınca sürüsü gibi çocuk kaynıyordu; iki kırtasiye dükkânı da çocuklarına okul çantası, kitap ve defter satın alan ebeveynlerle tıklım tıklımdı, ayrıca okulun önünde de büyük bir kalabalık toplanmış, bir hademeyle bir belediye çalışanı onları giriş kapısından uzaklaştırmaya uğraşıyordu. Kapıya yaklaştığımda bir elin omzuma dokunduğunu hissettim: İkinci sınıftaki öğretmenimdi; her zamanki güler yüzü ve dağınık kızıl saçlarıyla bana, “Ee ne diyorsun Enrico, bundan böyle yollarımız ayrılıyor mu?” dedi. Böyle olduğunu iyi bilsem de sözleri kalbime dokundu. Güçlkle içeri girdik. Bir ellerinde çocukları, ötekinde sınıf geçme belgeleriyle hanımefendiler, beyefendiler, köylü kadınlar, işçiler, subaylar, nineler, hizmetçiler, kısacası herkes, tıpkı bir tiyatronun kapısındaki kalabalığın uğultusuyla girişteki salonu ve merdivenleri doldurmuştu. Üç yıl boyunca neredeyse her günümü geçirdiğim, yedi sınıfın kapısının açıldığı bu kocaman odayı yeniden gördüğüme memnundum. Etraf kalabalıktı, öğretmenler bir aşağı bir yukarı gidip geliyorlardı. Birinci sınıftaki öğretmenim sınıfın

kapısında beni selamladı ve “Enrico, sen üst kattasın, bu sene seni dolaşırken bile göremeyeceğim” deyip üzgün gözlerle yüzüme baktı. Çocuklarına yer kalmadığı için telaşlanan anneler müdürün etrafını sarmıştı, geçen seneye göre müdürün sakalları gözüme biraz daha kırlaşmış gibi göründü. Okuldaki çocukları daha büyümüş, kilo almış buldum. Sınıfların çoktan belirlendiği giriş katında, sınıfa girmek istemeyen ve küçük katırlar gibi inat eden birinci sınıf öğrencileri vardı, bunları sınıfın kapısından içeri zorla sokmak gerekiyordu; kimi sırasından kaçıyor kimi anne babasının uzaklaştığını görünce ağlamaya başlıyordu ve anne babalar da çocuklarını sakinleştirmek ya da sıralarına geri oturtmak için mecburen geri dönüyorlardı, öğretmenlerinse hali perişandı. Küçük kardeşimi Delicati öğretmenin, beni de birinci kattaki Perboni öğretmenin sınıfına vermişlerdi. Saat onda hepimiz sınıftaydık ve tam elli dört kişiydik: Aralarında her zaman sınıf birincisi olan Derossi'nin de bulunduğu ikinci sınıftan neredeyse on beş ya da on altı arkadaşım vardı. Yaz tatilimi geçirdiğim ormanları, dağları düşününce okul bana öyle küçük, öyle kasvetli geldi ki! Bir de bizimle sürekli şakalaşan, son derece iyi kalpli ve ufak tefek görüntüsüyle yanımızda bizden biri gibi duran ikinci sınıftaki öğretmenimizi düşünüyordum, dağınık kıvılcık saçlarıyla onu bir daha göremeyecek olmak beni çok üzüyordu. Yeni öğretmenimiz uzun boylu biri, sakalları yok, griye çalan uzun saçları ve alnında da boylu boyunca derin bir çizgi var; tok sesli ve dahası aklımızdan geçenleri okur gibi gözlerini hiç ayırmadan sırayla her birimizi tek tek süzüyor, yüzü de hiç gülmüyor. Kendi kendime, “İşte okulun ilk günü. Daha dokuz ay var. Ne çok çalışma, her ay pek çok sınav, ne büyük yorgunluk!” dedim. Çıkışta hemen annemi

bulmak istedim, ona ihtiyacım vardı, koşup elini öptüm. O da bana, “Enrico, cesaretini yitirme! Birlikte çalışırız” dedi. Böylece eve mutlu döndüm. Ama her zamanki neşesiyle tatlı tatlı gülümseyen öğretmenim artık yanımda yoktu, bu yüzden okul gözüme artık eskisi kadar güzel görünmüyordu.

Öğretmenimiz

18, *Salı*

Yeni öğretmenime de bu sabahtan itibaren içim ısınmaya başladı. Sınıfa girdiğimiz sırada, o çoktan yerine oturmuş bizleri beklerken geçen yılki öğrencilerinden bazıları onu selamlamak için arada bir sınıfın kapısından başlarını uzatıyorlardı: “Günaydın, öğretmenim! Günaydın Bay Perboni!” Hatta bazısı doğrudan sınıfa giriyor, hızla elini sıkıp kaçar gibi uzaklaşıyordu. Besbelli onu çok seviyor ve yeniden onun sınıfında olmayı istiyorlardı. Buna karşılık o da “Günaydın” diyor, kendisine uzanan elleri sıkıyor ama kimsenin yüzüne bakmıyordu, her selamlaşmada ciddiyetini koruyor, yüzü pencereye dönük, alnındaki derin çizgiyi bozmadan karşıdaki evlerin çatısına bakıyordu; gördüğü ilgi karşısında sevineceği yerde acı çekiyormuş gibi bir hali vardı. Sonra da bize bakıyordu, tek tek ve dikkatle. Bize bir şey yazdırırken sıraların arasında dolaşmaya başladı, yüzü baştan sona kırmızı kabarcıklarla dolu bir çocuğu fark edince yazı yazdırmayı kesti ve çocuğun yüzünü avuçlarının arasına alarak ona dikkatlice baktı, sonra ona neyin var, diye sordu ve bu arada da ateşini ölçmek için bir elini çocuğun alnına koydu. Tam o sırada arkasında duran bir oğlan sıranın üstüne çıktı ve şaklabanlık yapmaya başladı. Öğretmen ansızın arkasına dönünce oğlan da anında yerine

oturdu, başı önünde cezasını beklemeye koyuldu. Öğretmen elini çocuğun başına koyup ona, “Bunu bir daha sakın yapma” dedi. Başka da bir şey demedi. Yerine geçti ve yazdırmaya devam etti. Yazdırması bittiğinde bir an için sessizce yüzümüze baktı, sonra kalın ama iyimser sesiyle tane tane konuşarak, “Dinleyin” dedi. “Önümüzde birlikte geçireceğimiz tam bir yıl var. Bu zamanı güzel geçirmeye bakalım. Aklınızı derslerinize verin ve uslu çocuklar olun. Benim ailem yok. Sizler benim ailemsiniz. Geçen yıla kadar hayatta bir annem vardı, onu da kaybettim. Tek başıma kaldım. Dünyada sizden başka kimsem yok, sizden başka seveceğim, düşüneceğim hiç kimsem yok. Sizler benim evlatlarım yerinesiniz, hepinizi çok seviyorum ve sizden de aynı şekilde beni sevmenizi bekliyorum. Öğrencilerimin içinde cezayı hak edecek kimsenin olmasını istemem. İyi kalpli çocuklar olduğunuzu gösterin bana; okulumuz bizim ailemizdir ve sizler benim avuntum, gurur kaynağımısınız. Sizden sözlü bir söz beklemiyorum, çünkü her birinizin bana yürekten evet dediğine eminim. Bunun için sizlere teşekkür ediyorum.” O sırada dersin bittiğini haber vermek üzere hademe sınıfa girdi. Hepimiz sessizce sıralarımızdan kalktık. Sırasının üstüne çıkan oğlan öğretmenin yanına gitti ve titreyen sesiyle, “Öğretmenim, beni affedin” dedi. Öğretmen onu alnından öptü ve “Hadi, git oğlum” dedi.

Talihsiz Bir Olay

21, Cuma

Bu ders yılı bir felâketle başladı. Bu sabah okula giderken tam da babama öğretmenin sözlerini aktardığım sırada, okulun kapısında toplanan kalabalığın yola taşıdığını gördük. Babam

o anda, “Ne talihsizlik!” dedi. “Yıl fena başlıyor!” Zar zor içeri girdik. Büyük salon velilerle ve öğretmenlerin bir türlü sınıflarına sokamadığı öğrencilerle hıncahınc doluydu, bütün gözler müdürün odasına çevrilmiş, içeriden, “Zavallı çocuk! Zavallı Robetti!” sözleri duyuluyordu. Başların üstünden bakıldığında, insan kalabalığıyla dolu büyük salonun sonunda, bekçinin başlığıyla müdürün kel kafası görülüyordu. Sonra içeri uzun şapkalı bir adam girdi, herkes, “Doktor olmalı” dedi. Babam oradaki bir öğretmene, “Ne oldu acaba?” diye sordu. “Ayağının üstünden araba geçmiş” diye yanıtladı öğretmen. “Ayağı kırılmış” dedi bir başkası. İkinci sınıfa giden bir oğlandı bu. Dora Grossa sokağından okula doğru gelirken, annesinin elinden kurtulan bir birinci sınıf öğrencisinin yolun ortasında düştüğünü ve tam o sırada bir at arabasının çocuğa yaklaşmakta olduğunu görünce, Robetti canı pahasına kendini yola atmış, çocuğu zamanında yakalamış ve sağ salim kurtarmıştı ama kendi ayağını çekmekte geç kalmıştı. Robetti topçu birliğinden bir yüzbaşının oğluymuş. Bize bunu anlattıkları sırada aklını kaçırmış gibi bir anda kalabalığı ortasından yaran bir kadın salondan içeri daldı: Bu kadın, evine haber gönderilerek okula çağrılan Robetti’nin annesiydi, hıçkırarak ağlayan bir başka kadın ona doğru koştu: O da kurtulan çocuğun annesiydi. İkiisi birlikte odaya koştular ve hemen peşlerinden çaresiz bir feryat yükseldi: “Ah, benim canım Giuliom! Canım yavrum!” O sırada bir at arabası kapının önünde durdu ve az sonra müdür kucağındaki solgun yüzlü, gözleri kapalı, başı omzuna dayalı çocukla birlikte odadan dışarı çıktı. Herkes suspus olmuş, sadece annenin hıçkırıkları duyuluyordu. Yüzü bembeyaz kesilen müdür bir an durdu ve oradakilere çocuğu göstermek için kollarını hafifçe yukarı kaldırdı. İşte o sırada, bütün öğretmenler, veliler, çocuklar hep

bir ağızdan, “Aferin sana Robetti! Ah! Zavallı çocuk, aferin sana!” diye mırıldanıyor, herkes ona öpücük yolluyordu; öğretmenler ve çocuklar da yanlarından geçerken Robetti’nin ellerini, kollarını öpüyorlardı. Robetti o anda gözlerini açtı ve “Çantam!” dedi. Kurtardığı çocuğun annesi gözyaşları içinde ona çantasını gösterdi ve “Çantanı ben getiririm, iyi kalpli güzel melek, onu sana ben getiririm” dedi. Öte yandan, yaralı çocuğun elleriyle yüzünü kapatmış annesini teselli ediyordu. Dışarı çıkıp çocuğu faytona yatırdılar ve hemen yola koyuldular. Biz de ancak o zaman yeniden sessizce okula girebildik.

Kalabriyalı Çocuk

22, Cumartesi

Dün öğleden sonra, öğretmenimiz bize zavallı Robetti’nin bir süre koltuk değnekleriyle yürümek zorunda kalacağını söylerken müdür okula henüz kaydolmuş bir çocukla sınıfa geldi; oğlanın yüzü çok esmerdi, saçları simsiyah, kocaman siyah gözleri, alnının tam ortasında birleşen gür kaşları vardı; ayrıca tepen tırnağa koyu renk giyinmiş, beline de siyah deri bir kemer takmıştı. Müdür, öğretmenin kulağına bir şeyler fısıldadıktan sonra, kocaman siyah gözleriyle ürkek ürkek bize bakan çocuğu öğretmene teslim ederek sınıftan çıktı. Öğretmen çocuğun elinden tuttu ve sınıfa dönerek, “Hepiniz memnun olmalısınız” dedi. “Buradan beş yüz mil uzakta, Kalabriya’da doğmuş küçük bir İtalyan bugün okulumuza kayıt olmuş. Uzaktan gelen bu kardeşinizi sevin. O, İtalya’ya önemli insanlar, çalışkan işçiler ve cesur askerler kazandıran, yurdun şan ve şeref dolu bir köşesinde, uçsuz bucaksız ormanların ve heybetli dağların uzandığı, yetenekli ve cesur

insanların yaşadığı vatanımızın en güzel yörelerinden birinde dünyaya gelmiş. Onu öyle çok sevin ki doğduğu topraklardan uzak olduğunu unutsun; bir İtalyan çocuğunun ülkenin hangi okuluna giderse gitsin orada daima kardeşleri olacağını gösterin ona.” Sözlerini bitirdikten sonra ayağa kalktı ve duvardaki İtalya haritasında Kalabriya’nın yerini gösterdi. Sonra yüksek sesle, “Ernesto Derossi!” diye seslendi. Her zaman sınıf birincisi olan Derossi ayağa kalktı. “Buraya gel” dedi öğretmen. Derossi sırasından kalktı, öğretmen masasının yanına gitti ve yüzünü Kalabriyalıya çevirdi. “Sen okul birincisi olarak, bütün sınıf adına, yeni gelen arkadaşına hoş geldin de ve onu kucakla; bu, Piemonteli çocuklarla Kalabriyalı çocukların kucaklaşması olacak.” Derossi herkesin duyabileceği bir sesle, “Hoş geldin!” diyerek Kalabriyalıyı kucakladı ve Kalabriyalı çocuk da coşkuyla onu yanaklarından öptü. Herkes alkışladı. “Sessiz olun!” diye bağırdı öğretmen, “Okulda alkış tutulmaz!” Yine de memnuniyeti gözden kaçırmıyordu. Kalabriyalı da halinden memnundu. Öğretmen ona yerini gösterdi ve sırasına kadar eşlik etti. Sonra yeniden, “Size söylediklerimi sakın aklınızdan çıkarmayın. Kalabriyalı bir çocuğun Torino’da ve Torinolu bir çocuğun da Kalabriya’da kendini evinde hissedebilmesi için ülkemiz tam elli yıl boyunca savaştı ve bu uğurda otuz bin İtalyan can verdi. Sizler birbirinizi saymalı ve sevmelisiniz; içinizden biri çıkar da günün birinde buralı olmadığı için onun kalbini kıracak olursa, üç renkli bayrağımızın yanından geçerken bir daha asla başını yerden kaldırıp ona bakmaya hakkı olmaz.” Kalabriyalı sırasına oturur oturmaz, yakınındaki sıra arkadaşları ona birkaç kalemle bir ıstampa hediye ettiler, arka sıradan bir başka çocuk da ona bir İsveç pulu yolladı.

Sınıf Arkadaşlarım

25, *Salı*

Kalabriyalıya pul yollayan çocuk benim en sevdiğim arkadaşım, ismi Garrone, yaşça sınıfın en büyüğüdür, neredeyse on dört yaşında, kafası kocaman, omuzları geniştir; güldüğünde iyi kalpli olduğu hemen anlaşılır; ama büyük adam gibi her zaman düşünceli bir hâli vardır. Arkadaşlarımın çoğunu artık tanıdığımı söyleyebilirim. Coretti isminde sevdiğim bir arkadaşım daha var, çikolata rengi kazak giyer, başına da kedi kürkünden bir şapka takar, her zaman neşelidir, babası 1866 senesinde Prens Umberto'nun birliğinde askerlik yapmış bir oduncudur ve söylendiğine göre üç madalyası vardır. Bir de küçük Nelli var, bu zavallılık çelimsiz, soluk benizli ve de kambur. Güzel kıyafetler giyen ve sürekli üstünü başını silkeleyen çocuğun ismi Votini. Önümdeki sırada, elma gibi yusuvarlak yüzlü ve tostoparlak burunlu ve de babası duvarcı olduğu için herkesin ona Küçük Duvarcı dediği bir çocuk oturuyor; onun çok özel bir yeteneği var, *tavşan suratı* yapabiliyor, sınıftakiler onun tavşan suratı yapmasını istiyor, sonra da gülüyorlar; bundan başka, mendil gibi cebine tıktığı şekilsiz bir şapkası da var. Küçük Duvarcı'nın yanında divitlere, resimlere ve kibrit kutularına düşkün olan Garoffi oturuyor, baykuş gagasını andıran burnu ve ufacak gözleriyle ince uzun bir çocuk olan Garoffi, öğretmene belli etmeden okumak için ders notlarını tırnaklarının üstüne yazıyor. Ayrıca küçük bir beyefendi olan, kendini beğenmiş Carlo Nobis var, o da benim sevimli bulduğum iki çocuğun ortasında oturuyor: Bu çocuklardan biri bir demircinin oğlu ve dizle-

rine kadar inen kocaman ceketinin içinde adeta kayboluyor, hastalıklımış gibi görünen solgun yüzüyle daima ürkek ve hiç gülmüyor; ötekine gelince, kızıl saçlı bu oğlanın bir kolu felçli ve iş görmeyen kolunu boynuna taktığı askıda taşımak zorunda; babası Amerika'ya gitmiş, annesi de sokak sokak dolaşarak sebze satıyor. Solumda oturan Stardi'ye gelince, o da hiç kimseyle konuşmayan, kısa boylu, tıknaz, boynu yokmuş gibi görünen bir huysuz; anlaması kıt görünse de, alnını buruşturarak ve dişlerini sıkarak öğretmeni gözünü kırpmadan, can kulağıyla dinler: Öğretmen ders anlatırken, etrafındakiler ona bir şey soracak olsa, birinci ve ikinci defada cevap vermez ama üçüncüsünde tekme basar. Onun yanındaysa sert ve kederli bir ifadeyle, daha önce bir başka okuldan atılmış olan Franti isminde biri oturuyor. Sınıfta bir de birbirine tıpatıp benzeyen, kıyafetleri birörnek iki kardeş var, her ikisi de Kalabriyalılara özgü, kenarında sülün tüyü bulunan bir şapka takıyor. Ama içlerinde en güzeli, en zekisi ve bu yıl da kesin birinci olacak Derossi'dir; bunu hemen fark ettiğinden, öğretmen de onu sürekli sözlüye kaldırıyor. Ama ben demircinin oğlu Precossi'yi çok seviyorum, hani şu ceket-i dizlerine inen, hastalıklı gibi görünen; babasından dayak yediğini söylüyorlar; öyle çekingen ki biri bir şey soracak ya da ona dokunacak olsa, yumuşacık ve mahzun bakışlarıyla yüzüne bakar ve "Affedersin" der. Ama içlerinde en üstünleri ve en iyi kalplisi yine Garrone'dir.

Cömert Bir Davranış

26, *Çarşamba*

Bu sabah olanlar Garrone'yi daha iyi tanımamı sağladı. Sınıfa girdiğimde, –birinci sınıftaki öğretmenim ziyaretimize saat kaçta gelebileceğini sormak için beni yolumdan alıkoyduğundan biraz geç kalmıştım– öğretmen henüz sınıfta değildi, üç ya da dört çocuk zavallı Crossi'ye eziyet ediyordu, hani şu bir kolunu kullanamayan ve annesi sokaklarda sebze satan kızıl saçlı çocuk. Onu cetvelleriyle dürtüyor, suratına kestanne kabukları fırlatıyor, boynuna astığı kolunu taklit ederek çolak, ucube olduğunu söylüyorlardı. Buna karşılık o da beti benzi atmış bir halde sırasında sinmiş, kendisini rahat bırakmaları için yalvaran gözlerle bir birine bir ötekine bakıyor, çaresizce onları dinliyordu. Çocuklar alay etmeyi daha da uzattıkça, Crossi öfkeden titremeye başladı, yüzü kıpkırmızı kesildi. Çirkin suratlı Franti ansızın bir sıranın üstüne çıktı ve iki koluna taktığı sepetle eskiden oğlunu okulun kapısında bekleyen ve şimdi hastalığı yüzünden gelemeyen Crossi'nin annesinin taklidini yaptı. Sınıftakilerin çoğu kahkahalarla güldü. İşte o anda Crossi çılgına döndü ve eline geçirdiği mürekkep hokkasını var gücüyle oğlana fırlattı fakat Franti kenara çekilince, hokka doğrudan sınıfa giren öğretmenin göğsüne isabet etti. Herkes korkudan çil yavrusu gibi dağılıp suspus oldu.

Beti benzi atan öğretmen kürsüye çıktı, sert bir sesle, “Bunu kim yaptı?” diye sordu.

Kimse sesini çıkarmadı.

Öğretmen sesini daha da yükselterek sorusunu tekrarladı: “Kim yaptı?”

Bunun üzerine, zavallı Crossi'ye acıyan Garrone bir anda yerinden kalktı ve kararlı bir şekilde, "Ben yaptım" dedi.

Öğretmen önce dikkatle çocuğun yüzüne sonra da hayrete düşen ötekilere baktı ve sakin bir sesle, "Bunu yapan sen değilsin" dedi.

Bir süre sustuktan sonra ekledi: "Suçluyu cezalandırma-yacağım. Ayağa kalksın!"

Crossi ayağa kalktı ve ağlayarak, "Bana vuruyorlardı, hakaret ediyorlardı, kendimi kaybettim ve onu fırlattı..."

"Oturabilirsin" dedi öğretmen. "Şimdi de Crossi'ye bunu yaptıranlar ayağa kalksın."

Dördü birden başları önlerinde ayağa kalktılar.

"Siz" dedi öğretmen, "bir arkadaşınıza, üstelik yaşadığı talihsizlik yüzünden kendisini savunmaktan aciz bir insana, sizi kışkırtmadığı halde hakaret ettiniz. İnsanlığa sığmayan en aşağılık, en utanç verici davranışta bulundunuz. Alçaklar!"

Sözlerini bitirince, sıraların arasına girdi, başını önüne eğmiş Garrone'nin çenesinden tutarak yavaşça başını kaldırdı ve sonra gözlerinin içine bakarak ona, "Sen soylu bir insansın" dedi.

Garrone fırsattan yararlanarak öğretmenin kulağına bir şeyler fısıldadı, bunun üzerine öğretmen dört suçluya dönerek, sert bir ifadeyle, "Sizi bağışlıyorum" dedi.